

En la mort de Lluís Motjé Costa (1958-2018), naturalista i primer president del Centre d'Estudis Selvatans

NARCÍS FIGUERAS CAPDEVILA

CESC COMPTE

Quaderns de la Selva, 31 (2019)

7-19

Recordar en Moia

NARCÍS FIGUERAS CAPDEVILA

El Centre d'Estudis Selvatans sent l'obligació de recordar la figura de Lluís Motjé Costa –en Moia, com el coneixíem–, que en va ser president en la primera etapa de l'entitat (1983-1985).¹ Arran del seu traspàs el 23 d'abril passat vam publicar una nota a la premsa i a la nostra web recordant-ne la personalitat, la trajectòria i les publicacions.² Resta, però, que hom valori adequadament la seva aportació científica i el seu llegat en el camp del naturalisme.

Recordar una persona que ens ha deixat resulta difícil i dolorós, i més en el cas d'una persona jove, que creus poder retrobar en qualsevol moment. Un es pregunta quins títols té per fer-ho. En primer lloc, hi ha l'amistat que ens teníem; després, en el meu cas hi ha un parentiu llunyà (el seu besavi ho era també de la meva dona, els Costa, de can Met Sebi, de Riudellots, o de can Mont-ras, si voleu, que tots dos noms tenia la casa on va néixer el 1958); en tercer lloc, la col·laboració al Centre d'Estudis Selvatans en un moment molt incipient –de fet els de la nostra generació els vam substituir a la junta–, però ja abans, a l'Estany de Sils; i finalment una complicitat, més o menys pròxima, però sempre clara, en l'interès pel nostre territori, pel seu patrimoni natural i cultural i per la seva gent.

En Moia era una persona afable, implicada i entusiasta en el terreny de la preservació del patrimoni natural, de la flora i la fauna, sobretot el ocells, del seu entorn immediat. Riudellots, l'Estany de Sils, la Crosa de Sant Dalmai i Estanyol, etc. La Selva i també el Gironès, l'altra meitat de la Selva històrica. Coneixia molt bé aquest país per què havia nascut a pagès i havia viscut i conviscut amb les generacions dels pares i els avis, les generacions que varen tenir –com ja cap altra generació no tindrà més– un contacte íntim, viscut, significatiu, amb la terra, amb les bèsties, amb les plantes i amb la climatologia. Els canvis que hem viscut els darrers cinquanta anys son decisius i tenen implicacions severes de cara al futur, potser irreversibles per a la nostra continuïtat sobre la terra. Com a filòleg, experimento sovint l'empobriment del llenguatge, la pèrdua de mots per a les coses, la pèrdua de les coses juntament amb els mots que les diuen... Imagineu-vos ell, com devia viure un procés de progressiu despreniment i desinterès per les coses de la terra! Però va fer molt per contrarestar-lo en estudi i divulgació.

Del seu contacte amb la terra, el bosc, els ocells... n'havia nascut el seu interès per la ciència de l'estudi d'aquestes realitats. Enyorava per a les generacions dels

1 El text es basa, amb alguns canvis, en el que vaig pronunciar en la meua intervenció per recordar Lluís Motjé a la Fundació Valvi de Girona, a petició de l'entitat, el 6 de juny de 2019, amb motiu del lliurament dels premis de la Fundació, entre els quals el Premi Joaquim Codina Vinyes, que duu el nom d'aquest metge i micòleg selvatà, de la Cellera de Ter, i que Lluís Motjé havia rebut el 2006 en la primera edició.

2 Veg. la nota a: < http://www.selvatans.cat/web/Motje_Costa_Lluís.html >

Lluís Motjé en un acte de 1990.

nostres fills la vivència que els de la seva havien tingut amb els avis, el coneixement que els havien transmès a bosc però també fent a manilla a les tabernes. No com ara, que vivim de televisió i de xarxes socials. Del seu avi en recordava una frase magnífica que podria ser un lema ecologista: “Quan vas a bosc, ningú no ha de saber que hi ets; i quan en marxes ningú no ha de saber que hi has anat”.³ La nostra petja no ha deixar cap indici de presència nociva per al medi. L’avi d’en Moia ho devia dir en un sentit diferent (l’aprofitament del bosc a la seva època era qüestió de subsistència, i el bosc sempre té amo). Però serveix per assenyalar com hem d’evitar deixar rastre de destrucció.

La seva tasca no es va limitar a la descripció de les espècies més freqüents, que coneixia bé i podia detectar si creixien o es retiraven, on i en quines condicions vivien, etc. Va publicar una guia d’ocells de la Selva i diversos articles sobre aquestes temàtiques, que es poden localitzar a la nostra pàgina web i als repositoris digitals. Però ell va fer tasca de divulgació i de conscienciació, de militància naturalista en un època en què era molt complicat de fer. En què un s’havia d’enfrontar a visions

3 La recorda en una entrevista que Pitu Basart li va fer per a la revista *Gavarres* (núm. 30, tardor-hivern 2016, p. 14-19). També trobeu altres entrevistes a *El Cric*, de Riudellots de la Selva (núm. 126, març 2011, p. 9-11) i *Tosquija*, de Vilobí d’Onyar (núm. 44, gener 2019, p. 22-23).

i actituds molt hostils a la preservació o a la restauració del medi en espais naturals històrics degradats. Va haver d'enfrontar-se a les màquines a la Sèquia de Sils els anys 80 i als responsables municipals no prou conscients dels valors naturals del propi terme. S'hi va enfrontar i a la llarga els va fer canviar: van acollir la seva perspectiva. Ell tenia un coneixement profund de la vida a pagès que li permetia parlar de tu a tu amb pagesos i propietaris. Això era un gran avantatge sobre altres naturalistes erudits o acadèmics i sobre alguns polítics d'aleshores. La feina a l'Estany de Sils és emblemàtica. Hi va organitzar les Jornades Naturalistes de 1986, junt amb altres, i hi participaren Bolós, Sargatal, etc. I alguns de nosaltres hi vam fer les nostres primeres aportacions a la història de l'indret. Va ser un punt d'inflexió. Després va actuar en altres lloc, com ara a la Crosa.

En un àmbit supralocal, va presidir els Naturalistes de Girona, va estar a DEPANA, etc. Va fer, junt amb molts altres naturalistes dels anys 80 i els primers 90 del segle xx, un autèntic *lobby*. Ell donava com a èxit d'aquell període, en el terreny de la política per a tota la societat, la creació el 1991 del departament de Medi Ambient de la Generalitat, convèncer Pujol de crear-lo, tot i que després, els anys 10 del segle xxi, el president Mas el va integrar en altres departaments. Lamentava el fet que després les coses del medi van deixar d'interessar, almenys durant un temps, van passar a un segon pla o no tingueren la projecció social que havien tingut les denúncies o les campanyes. Ara, amb les lluites ciutadanes per l'habitatge o la vida als barris o la defensa dels entorns de la Costa Brava, sembla que la societat torna a retrobar el camí de responsabilitzar-se, exigir, defensar... Les lluites antigues són la prehistòria de les d'ara. Res no es fa sense la implicació ciutadana.

És destacable el fet que va saber reconvertir la seva formació i passió pel medi en tasca positiva, com explica Cesc Compté en l'article que acompanya aquest. No sense dificultats i entrebancs, va construir projectes de coneixement del medi oferts a les noves generacions. Si ara no hi havia els avis que fessin conèixer l'entorn als infants, calia que algú ho fes, cercant les complicitats amb les administracions locals, amb qui primer havia topat, anys abans, per fer possible una mirada sobre l'espai, sobre el medi, que estigués tenyida de saviesa antiga i actual, de coneixement i d'estimació. Trepitjar el terreny, el bosc, els espais humits, els prats de dalla (una de les seves obsessions), mastegar les flaires, copsar els sorolls del bosc i les veus dels ocells... La seva feina ha deixat un rastre perceptible en els que l'han conegut i esdevé un estímul a continuar, a divulgar el seu llegat i a fer possible la pervivència d'una mirada sobre la natura que sigui alhora testimoni del passat, respecte pel que tenim i ganes de preservar-ho de cara al futur.

En Lluís ens va ensenyar a volar

CESC COMPTE

Tenia 19 anys quan vaig anar a la seu de l'Associació de Naturalistes de Girona (ANG). Havia sentir parlar de l'entitat, fundada encara no feia dos anys, i em vaig interessar per ser-ne soci. La meua afició per la natura ja venia cultivada de petit per part dels meus pares. Essent membre dels natus ben segur que podria ampliar coneixements i cultivar aquella afició.

La primavera de 1983 m'apunto a un curset d'ornitologia que es feia a l'entitat al preu de 500 pessetes. La persona que l'impartia era Lluís Motjé, en Moia. El dia de la sortida pràctica del curset vam anar als Aiguamolls de l'Empordà. Només érem tres persones i hi vam anar amb el Citroën C8 d'en Lluís. En aquelles dates encara no s'havia creat la figura del Parc Natural i vam poder caminar pel mig del que avui són les reserves naturals integrals. Encara recordo l'anècdota de trobar una gamba verda (*Tringa nebularia*) que no podia volar, mig morta. En Lluís no va pas dubtar ni un moment i la va acabar de rematar amb una torçada de coll. Ho va fer amb la naturalitat del pagès que necessita un pollastre del corral per posar-lo a taula. I es que en Lluís mai no va deixar de ser pagès, però era un pagès que cultivava cultura.

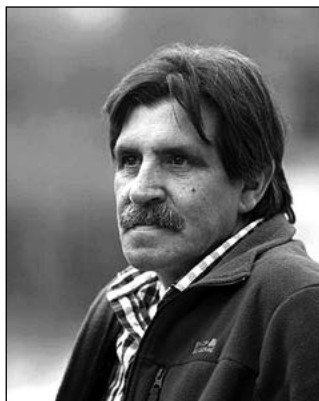
A mi em va ben atrapar la seva personalitat, el seu coneixement, les seves inquietuds, la seva energia, la seva modèstia, la seva *saviesa* en el sentit més ampli... Em va semblar – i no em vaig equivocar ni una mica – que seria un bon company d'aventures. En aquelles dates vaig començar a passar els estius fent campaments i camps de treball als Aiguamolls fins que vaig tenir la possibilitat de començar a fer-hi de guia de natura i treballar al Parc Natural.

Repasant antics butlletins de l'ANG he trobat que l'any 1987 en Lluís entra a la junta de l'entitat com a president i jo com a secretari. L'amistat i la confiança ja donava resultats a favor del medi ambient! Aleshores en Lluís treballava en una explotació de pomeres, amb el tractor amunt i avall, cosa que no li era gens bo per l'esquena... Va ser quan li vaig comentar la possibilitat de treballar junts al Parc Natural dels Aiguamolls, aquell pel qual ell ja havia lluitat durant la campanya de defensa dels Aiguamolls. No us vull pas entretenir amb detalls, anècdotes, records, feines i feinetes... Però el cert és que començàvem a fer un tàndem que mai no es va separar i podríem dir que mai no va *punxar*... ni una roda!

De les converses –sovint acompanyades d'una cervesa o un cigaló– en van anar sortint projectes, molts dels quals es van anar fent realitat. La militància i el compromís amb les entitats naturalistes va anar a més i en Lluís combinava les tasques de voluntariat amb les feines que de manera incipient havíem anat aconseguint.

Durant un curs, el 1992-93, es va aconseguir alliberar quatre persones per treballar a l'ANG. En Lluís i jo, que com he comentat, ja havíem aconseguit alguna

Lluís Motjé en una imatge del 2016.

Foto: Aniol Resclosa i Planes. Revista *Gavarres* (núm. 30, tardor-hivern 2016, p. 14-19)

feineta, vam tenir la sort de formar-ne part i vam decidir incorporar les tasques professionals que havíem començat a la feina feta des de l'entitat. No únicament durant aquest període, però si que d'una manera més intensa, en Lluís va treballar molt per tal d'unificar tot el moviment ecologista de Catalunya entorn de les sigles de DEPANA, l'única entitat de caire nacional dedicada a la conservació del medi natural. Mai no havia vist tantes vegades en Moia amb americana i fins i tot corbata en algunes ocasions, quan tocava "trepitjar moqueta", que dèiem nosaltres. Va ser un temps de feina molt intensa i de molta il·lusió que malauradament no acabà produint la unificació que es pretenia.

L'any 1993 cessa la col·laboració amb l'ANG i per fer avançar la nostra feina, vam crear una associació, *Server. Associació de promoció ambiental*, i vam continuar fent tàndem. La feina de dissenyar rutes per poder mostrar els indrets més bonics de les nostres contrades i fer-hi educació ambiental va començar a agafar embranzida. Aquell mateix any el Consell Comarcal del Gironès ens va permetre iniciar una col·lecció de rutes per la comarca. En aquells moments en Lluís va recuperar una faceta que feia temps que no cultivava gaire, el dibuix. Cada una de les rutes anava acompanyada d'una aquarel·la detallada de la zona. Encara no hi havia Google Earth. En vam dir "El Gironès a poc a poc", que era com ens agradava fer les coses.

Quan calia iniciar o fer madurar un projecte, elaborar un pressupost... sempre ens agradava fer-ho tot passejant pel bosc amb uns prismàtics al coll i, si calia, asseguts a taula fent un menú. Sempre dèiem que les coses s'han de pensar amb ajuda del vi i decidir amb ajuda de l'aigua... I així ho vam fer sempre. Mai no vam tenir un despatx. L'entusiasme per la feina, les ganes de treballar en allò que era l'afició comuna de tots dos, ens va permetre crear una empresa, La Moixera, i més endavant vam crear Sorbus. Sota el nom de La Moixera fèiem estudis i projectes,

mentre que com a Sorbus ens dedicàvem a fer educació ambiental trepitjant cada cop més llogarrets de la nostra geografia.

De tots els projectes en què en Lluís va ser l'ànima, en vull destacar un que crec que és el més important. Es tracta d'Alba-Ter / Ave (1997-2001), un projecte cofinançat per la Unió Europea mitjançant un fons Feder. Va ser un treball intens i m'atreveixo a dir que va ser la llavor de l'actual Consorci del Ter. Altres projectes que porten el nom d'en Lluís els trobem a Sils i al volcà de la Crosa i la capçalera de l'Onyar (fou el gerent del consorci de la Crosa des de l'inici el 2005 fins al cap de 10 anys quan es va dissoldre). Si aneu a passejar per aquestes contrades que en Lluís estimava tant –i sobretot si ho feu a poc a poc– hi percebreu la petjada que hi va deixar.

Pel que fa a les tasques de guia de natura i d'educació ambiental, em resulta impossible de quantificar i valorar la feina feta per en Lluís. Potser és més adequat de fer-ho amb les paraules que em van sortir del cor el dia de Sant Jordi de 2019, el dia que va deixar de volar:

Hem quedat orfes d'una bona persona i d'una persona sàvia.

He quedat orfe del company d'aventures i de feina de tota la vida...

Ara ens queda continuar mirant la natura amb els teus ulls, escoltant-la amb les teves orelles, viure-la amb el teu cor i defensar-la amb el teu esperit.

Que aquesta volada que has fet de manera inesperada no sigui en va.

Estàs en el cor de moltes persones i en el cor de milers de mainades que gràcies a tu veuran, escoltaran i viuran la natura d'una manera com només tu sabies fer.

Continuarem cultivant el teu esperit i no oblidarem no oblidar-te.

Adéu soci! Adéu Lluís!

A continuació reproduïm un article que Lluís Motjé va lliurar a *Quaderns de la Selva* anys després d'haver deixat la presidència. Sota el títol “El medi ambient: un repte per al segle XXI”, responia al seu interès per la divulgació d'idees sobre la protecció i defensa del medi ambient en aquell context i sobre els perills que podien amenaçar-lo. Algunes de les que hi exposa resulten clarividents vistes des d'ara.

La publicació del seu text –més article d'opinió que no pas de recerca– en el núm. 5 (1992) de la revista s'encabia perfectament en l'espai que havíem obert, *Llinda*, per cròniques, revisions, textos d'actualitat, efemèrides, personatges, etc., i alhora mostrava l'obertura del Centre d'Estudis Selvatans a acollir textos no únicament vinculats a les ciències humanes i socials sinó també centrats en les ciències naturals i del medi.

A les nostres pàgines trobareu també altres articles seus, que podeu consultar a través de RACO (Revistes Catalanes en Accés Obert, <https://www.raco.cat/>): “Primeres notes ornitològiques de l'antic estany de Sils i rodalies” (núm. 1, 1984); “Captura d'un pelicà (*Pelecanus Onocrotatus*, L.) al Pla de la Selva: primera dada coneguda d'aquest ocell a Catalunya” (núm. 2, 1989); i, juntament amb Jordi Puigvert, Lluís Vilar Sais, Xavier Sunyer, “La vegetació del Prat de les Bruixes” (núm. 2, 1989).

El medi ambient: un repte per al segle XXI

LLUÍS MOTJÉ

V AIG llegir no fa gaire en un article d'opinió d'un prestigiós diari que l'ecologisme havia superat amb escreix la travessa del desert i havia esdevingut un moviment social assumit i recolzat per la majoria de la població. El columnista feia una sèrie de reflexions a l'entorn de la Conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament (UNCED) que va tenir lloc a Río de Janeiro el passat mes de juny de 1992 i conclouïa que la prova més evident d'aquesta consolidació del moviment ecologista era la mateixa Conferència i el ressò que havia tingut en la gran majoria dels mitjans de comunicació d'arreu del món.

No li faltava una certa part de raó al nostre estimat i anònim comentarista però, si volem restar fidels a la veritat, el panorama no és tan encoratjador com en un principi podria semblar partint només del ressò que va tenir la UNCED o de la quantitat d'informació sobre temes ecològics que trobem diàriament als mitjans de comunicació.

A les darreries del segle XX pràcticament ningú no posa en dubte que l'impacte de l'activitat humana, especialment des de la revolució industrial i el naixement de l'empresa capitalista (i, més tard, la socialista), ha provocat i continua provocant importants transformacions del nostre entorn planetari. La contaminació, el canvi climàtic, la destrucció de la capa d'ozó o la pèrdua de milers d'espècies que no sabem encara quin profit ens podrien reportar són fets assumits per la majoria; la teoria de Gaia, desenvolupada pel biòleg James Lovelock, ens introdueix en un nou concepte cosmològic del nostre planeta, concebut com un gran organisme on tot està interrelacionat.

Malgrat l'acceptació general d'aquestes realitats, la majoria, i especialment els polítics responsables de governar *en bé de tots* (i ho subratllo molt especialment), ignoren o volen ignorar les repercussions que tot plegat pot tenir de cares al nostre futur. I la millor manera d'il·lustrar aquest fet és amb un simple exemple.

Si realment el nostre planeta tendeix a l'escalfament com a conseqüència de l'activitat humana (fet que sembla científicament confirmat) i la seva temperatura mitjana puja tan sols un parell de graus (cosa més que probable), bona part dels nostres pobles de la costa quedaran parcialment submergits sota les aigües. ¿De què hauran servit aleshores totes les urbanitzacions i infraestructures orientades a un turisme de masses que s'han fet fins ara i que, d'una manera insòlita, es continuen promovent actualment? Tanmateix, si es produeixen els canvis que preveuen els científics, el mateix fet de prendre el sol pot esdevenir, en un futur no gaire llunyà, potencialment perillós; anar a la platja o practicar l'esquí poden convertir-se en activitats poc recomanables, malgrat que avui encara són, a la nostra societat, activitats de lleure de masses. O bé, podem plantejar un altre supòsit dins del mateix esquema de canvi climàtic. L'àrea òptima dels conreus mediterranis (vinya i olivera) i dels cereals probablement es desplaçarà molt cap al nord, més o menys a la latitud de Dinamarca i el vacum de llet s'haurà de criar a la latitud de Noruega, en terrenys actualment ocupats per boscos boreals. Holanda desapareixerà sota el mar i, a casa nostra segurament ens tocarà assajar conreus avui considerats tropicals o subtropicals... suposant que el desert no hagi avançat fins als Pirineus.

Per a quan és previsible, això? Sembla que relativament aviat si fem cas de les dades de què es disposa fins ara, prou aviat perquè força gent de la que ara viu ho pugui veure. Hi ha cap remei? Aparentment no, llevat que es produeixin alguns fenòmens externs que tendeixen a compensar-ho, com ara erupcions volcàniques, canvis en els cicles solars, etc. Ni parant avui mateix en sec les emissions de diòxid de carboni a l'atmosfera no aconseguiríem d'evitar que els propers anys el planeta s'escalfés globalment. I parar les emissions voldria dir renunciar al cotxe, a la calefacció, a la cuina de gas i a més de la meitat de l'electricitat que gastem!

He volgut posar aquests exemples pràctics per il·lustrar una mica la poca conveniència d'embarcar-se en determinats projectes, que segurament no tenen gaire futur o, com a mínim, són inqüestionables, i la necessitat de dur a terme una política amb visió a llarg termini, que malauradament no estem gaire acostumats a palpar. ¿Existeix en cap programa polític una estratègia per preveure i compensar els canvis que se'ns tiraran al damunt? ¿No podríem, per exemple, disminuir l'escalfament del planeta fent menys carreteres i invertint els diners en el foment i la millora del transport públic? Evidentment que sí! Però, quin és el govern que ho té previst? Personalment no en conec cap.

Són molt pocs, per no dir cap, els governants que, a escala local, poden valorar

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

les conseqüències ecològiques de les seves decisions. I amb això no vull dir que els hàgim de culpar de tot. Per simple desconeixement, no en són responsables. Malauradament massa sovint, però, s'atreveixen a pontificar sobre medi ambient com si fossin uns grans experts. I això sí que crec que és condemnable. Ramon Folch, una de les autoritats del rang mundial que tenim a Catalunya en temes ambientals, ho deia recentment així en un article periodístic: «l'ecologisme és ja tota una ideologia, i parlar-ne sense base suficient tota una temeritat.»

I és que, per desgràcia, és massa corrent el fet d'estar preocupat (sovint amb sinceritat i sense cap tipus de cinisme) pels problemes ecològics d'àmbit planetari, sense conèixer fins a quin punt les nostres petites accions diàries, aparentment intranscendents, poden afectar aquests problemes. La terra actua com un organisme gegantí en el qual les malalties només es manifesten quan han adquirit unes determinades proporcions, de manera semblant al que passa en el nostre propi cos. Un sol virus gripal no l'afecta, però quan ha estat infectat per molts milions apareix el símptoma de la malaltia. Un de sol no fa res, però contribueix a arribar a la quantitat suficient perquè el problema es faci notar. Un gra de sorra és molt poca cosa, però molts grans de sorra junts poden formar una platja o, fins i tot, un desert. D'una manera semblant, la destrucció de la capa d'ozó no és directament imputable a ningú, però tots els qui algun cop a la nostra vida hem fet servir un esprai propulsat per fluorocarburs (CFC) hi tenim la nostra part de responsabilitat.

Tot plegat ens pot portar a reflexionar sobre el fet que hem de centrar els nostres esforços per salvar el planeta en les accions quotidianes, que és realment on podem intervenir d'una manera directa. Aquest gran teòric de l'ecologisme que és René Dubois ho ha resumit en una frase que s'ha fet cèlebre fins al punt d'adquirir característiques de consigna: *cal pensar globalment i actuar localment*. I aquí és on cal demanar responsabilitats als qui dirigeixen la nostra societat, començant per l'àmbit municipal. I aquí és precisament on recau la gran responsabilitat, a casa nostra, dels alcaldes, parlamentaris i màximes institucions de govern. Perquè de ben poc servirà que tots fem les nostres petites accions, si des de l'àmbit polític no es promouen i realitzen les que, per raons òbvies, no depenen del ciutadà a títol individual.

Teniu a les vostres mans una publicació d'àmbit comarcal on, segurament, trobareu articles que fan referència a diversos pobles. Us heu plantejat mai si la política ambiental que es duu a terme al vostre municipi o en el conjunt de la comarca contribueix, ja no dic a millorar, sinó tan sols a mantenir la salut ecològica del vostre entorn i, en conseqüència, de tot el planeta? Com ho podem valorar això?

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

De fet, és molt senzill: són tan nets els rius ara com deu anys enera? N'hi ha cap que estigués fortament contaminat i ara no ho estigui tant? Quantes hectàrees de bosc i de terreny agrícola de qualitat heu vist desaparèixer sota ciment els darrers tres anys al vostre poble? Veieu més, o menys ocells cada any que passa? Hi ha més o menys plagues agrícoles? Cal enfondir més i més els pous perquè cada cop hi ha menys aigua? Trobeu cada cop més animals atropellats a les carreteres? Us podeu desplaçar fàcilment arreu amb transport públic o cada cop teniu a la vostra disposició menys línies?

Sense cap tipus de pretensió per part meva, gairebé us puc assegurar que conec totes les respostes i que, en conjunt, evidencien una degradació progressiva i constant del vostre entorn immediat.

I si voleu més dades, puc avançar que en els darrers vint-i-cinc o trenta anys han desaparegut de la comarca de la Selva prop de 70 espècies de plantes superiors que formaven part del nostre patrimoni, i que la majoria de les comunitats litorals de platja i d'aiguamoll han sucumbit a la urbanització, la contaminació, la llaurada de prats o, simplement, la freqüentació excessiva del seu hàbitat. ¿Hauria estat possible d'evitar-ho sense hipotecar el benestar social i econòmic dels selvatans? Sens dubte que sí. Potser des de casa nostra podrem fer ben poca cosa per estalviar la desforestació i la pèrdua d'espècies de la selva tropical amazònica (com a molt podem renunciar a menjar hamburgueses de McDonald's o a comprar les begudes enllaunades per boicotejar la desforestació per a pastures o els efectes de les mines d'alumini), però el que sí que podem fer és conservar la nostra pròpia *biodiversitat*. A més, és ja una qüestió d'ètica: com podem, des dels països desenvolupats, exigir al Tercer Món que conservi el seu patrimoni natural si nosaltres no som capaços de preservar el nostre?

Ètica, és clar. Aquest és el gran missatge per al futur. Davant d'una societat on prevalen els interessos econòmics i els guanys a curt termini i on precisament l'ètica ha gairebé desaparegut, ens cal reinventar aquest terme. Només podrem salvar el planeta —objectiu bàsic de la Conferència de Río—, si som capaços de promoure i fer avançar un nou model econòmic basat en l'ètica, en l'ús sostenible dels recursos naturals i en els guanys constants a llarg termini. En aquest sentit, tant el capitalisme com el socialisme real, els dos grans models d'aquest segle, se'ns han mostrat incompatibles amb el manteniment de la salut planetària, ja que ambdós coincideixen a anteposar la producció a la conservació.

Davant d'aquest panorama, hi ha qui manté que l'ecologisme s'albirava com la gran ideologia del segle XXI, una ideologia que parteix d'uns coneixements científics empírics, però que tampoc no ignora la realitat social en què

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

ens movem. Certament, l'ecologisme té cada cop més adeptes. En els casos que conec, de més a prop de casa nostra, s'ha produït un increment de militància en organitzacions ecologistes no governamentals d'entre el 200 i el 400% els darrers tres anys. Hauria de fer pensar els nostres polítics el fet que, contràriament, la militància a la majoria dels partits ha baixat sensiblement. Les posicions dels ecologistes, que advoquen clarament pel bé comú enfront dels interessos privats, per l'ètica i l'honradesa enfront del favoritisme i la manca d'escrúpols, així com pel sentit comú d'assegurar el nostre propi futur, van aconseguir que els ciutadans, cansats de les picabaralles i els constants casos de corrupció dels polítics de torn, s'agafin al nou moviment amb il·lusió.

Cal, però, anar amb compte. La protecció de la natura i de l'entorn guanya cada cop més adeptes honestos, però cada cop més també s'omple d'oportunistes, demagogs i falsos profetes. Anar de verd per la vida queda bé i fins i tot pot reportar considerables beneficis. Anem amb compte, que el que ens hi juguem no és cap frivolidat.

L'Estant de Sils és un dels espais naturals de la comarca (Foto N. Figueras).